DEPOPULACIJA

OPĆINE

MARUŠEVEC

DEPOPULACIJA

OPĆINE

MARUŠEVEC

Izradili učenici osmih razreda:

Adrian Bukovec
Renata Hrgarek
Katarina Vukelja
Ana Kolenko

Mentor: Branka Vrbanec, prof. geografije i povijesti

Maruševec, lipanj 2014.g.

SADRŽAJ

1.– UVOD……..4

2. - OPĆI PODATCI……...5

2.1 - SMJEŠTAJ I POLOŽAJ…….5, 6

3.– STANOVNIŠTVO……...7

3.1. - POVIJEST NASELJAVANJA OVIH PROSTORA……..7

3.2. - OPĆENITO O NASELJIMA I STATISTIČKI PODATCI……8, 9

3.3. -POPIS STANOVNIŠTVA……..10

3.4. - GRAFIČKI PRIKAZI

- KRETANJE BROJA STANOVNIKA 1964. –2011. ……..10
- BROJ KRŠTENIH 1964. – 2013. ……11
- BROJ VJENČANIH 1964. – 2013. ……..11
- DOBNO-SPOLNA PIRAMIDA 2001. ……12
- DOBNO-SPOLNA PIRAMIDA 2011. ……13
- SASTAV STANOVNIŠTVA PO VJERSKOJ ZASTUPLJENOSTI 2011. ……..14
- SASTAV STANOVNIŠTVA PO NARODNOSTI 2011. ……...15

3.5. – RAZVOJ ŠKOLSTVA…….15 – 17

- GRAFIČKI PRIKAZ USPOREDBE BROJA UČENIKA 1991. – 2013. ……..17
- ZNAMENITI LJUDI……..18, 19

4. –KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA…….20

4.1. – KULTURNO POVIJESNI SPOMENICI……20 – 22

4.2. – NARODNI OBIČAJI……...23 – 25

4.3. – ŠUME I VODE……25

5. – GOSPODARSTVO……26,27

6. – ZAKLJUČAK…….28

7. – LITERATURA……...29

1. UVOD

Naša tema istraživanja je depopulacija općine Maruševec, općine u kojoj mi živimo. Cilj ovog malog istraživačkog rada je ukazati na problematiku depopulacije našeg kraja, često nazvane „ Bijela kuga“.

„Bijela kuga“ ili depopulacija označavajupojavu smanjenja broja stanovnika nekog kraja ili zemlje zbog iseljavanja mladihi malog prirasta broja rođenih, zbog čega u ruralnim područjima ostaje uglavnom starije stanovništvo, a za posljedicu može imati izrazitu depopulacijui senilizaciju, odnosno izumiranje jer je prirodni prirast ispod nuletj. negativan. Razlozi iseljavanja stanovništva nekog kraja uglavnom su izazvani ekonomskim problemima, prvenstveno nezaposlenost i bijeg sa zemlje (sela), te odlazak u veća urbana središta zbog lakšeg života i bolje zarade. Iseljavanja uvijek idu iz ruralnih, slabije razvijenijih krajeva, u veća urbana središta i dovode do njihovog brzog širenja.Time se smanjuje i udio zaposlenih u primarnim, a povećava u sekundarnim i tercijarnim djelatnostima. Procesi koji objašnjavaju takve pojave su deruralizacija, deagrarizacija, i urbanizacija koji su međusobno zavisni.

Depopulaciju stanovnika naše općine Maruševec prikazat ćemo usporedbom grafičkih dijagrama, dobno- spolnih piramida i ostalih statističkih podataka relevantnih za uspoređivanje i donošenje zaključaka.

Manjim dijelom rad obuhvaća i opće podatke općine Maruševec; povijesti i kontinuiteta naseljavanja, karakteristike gospodarstva, školstva te prirodne i kulturne baštine jer svi ti čimbenici izravno ili neizravno utječu na ukupan broj stanovnika nekog kraja pa tako i općine Maruševec.

2. OPĆI PODATCI

2.1. SMJEŠTAJ I POLOŽAJ

Područje općine Maruševec najvećim je dijelom smješteno na blagim brežuljcima koji su dio Maceljske i Ravne gore[1]. Sjeveroistočnu granicu općine čini početak Varaždinskog polja kojeg je od davno presijecao tok rijeke Drave.

Pitomi brežuljkasti pejzaž s livadama i šumama bio je privlačan prostor za naseljavanje. Zbog toga je ovaj prostor bogat spomenicima kulture, počevši od prapovijesnih nalazišta, ostataka starorimskih putova, srednjovjekovnih građevina, do danas sačuvanih dvoraca, kurija, crkava i kapela.Arheološka nalazišta nalaze se u Maruševcu (lokalitet Funtekov breg), te u Koškovcu, Druškovcu i Cerju Nebojse (lokalitet "Gradišće"-Tumulus).

Iako su mnogi od spomenika propali kroz burna povijesna zbivanja, upravo ovdje sačuvan je jedan od najljepših zagorskih dvoraca- dvorac Maruševec. Današnji je izgled dobio obnovom, a pripada mu i očuvani park.

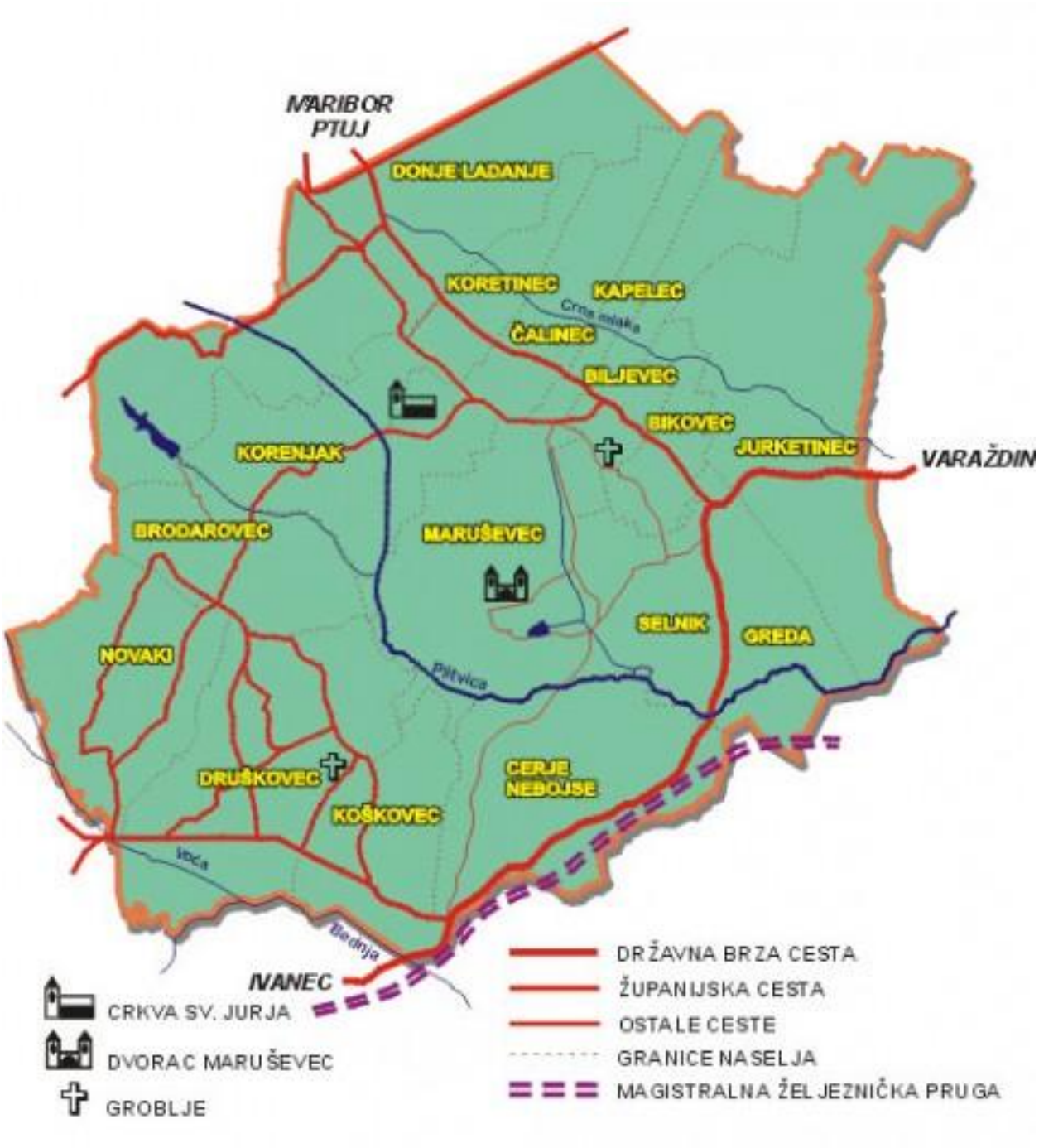
Općina Maruševec graniči sa općinama: Vinica, Petrijanec, Vidovec, Donja Voća te Ivanec. Općinsko središte Maruševec prometno je dobro povezano sa širom okolicom i županijskim centrom Varaždinom, od kojega je udaljeno oko 13 km.

Položaj općine Maruševec u odnosu na ostale općine Varaždinske županije

[1] www.marusevec.hr

Granice općine Maruševec sa pripadajućim seoskim naseljima, cestama te kulturnim spomenicima

3. STANOVNIŠTVO

Stanovništvo je više ili manje homogena ljudska zajednica čiji se članovi odlikuju zajedničkim obilježjima i žive na određenom prostoru.[2]

3.1. POVIJEST NASELJAVANJA OVIH PROSTORA

Legenda govori da je na prostor današnjeg Maruševca u neka davna vremena došla Čehinja ***Maruša,*** *sagradila dvor, osnovala obitelj i ostavila ime naselju…* [3]

U radu poznatog hrvatskog etnologa Vitomira Belaja nalazimo zanimljive podatke o naseljavanju ovih prostora i početcima civilizacijskog života. Imenom poznata stanovništva panonskih plemena koja su živjela u našim krajevima su pleme Jasa, Kelta te Iliri i Rimljani. Barbarski narodi su se na ovim prostorima smjenjivali svakih nekoliko desetljeća sve dok se u 16. stoljeću, bježeći pred Turcima, nisu naselili Slaveni[4].

Arheolog Stjepan Vukovićje 1938.g istražio nalazišta Draguševac kod Cerja. U njemu je pronašao krhotine glinenog posuđa, sitno kameno izglađeno oruđe te mnoštvo kamenih šiljaka. To je dokaz da je tu nekad bilo ljudsko naselje sa zajedničkom nastambom kose zidne konstrukcije gdje su drvene motke bile pokrivene busenjem trave. Na brežuljku Krč kod Plitvice radnici ciglane pronašli su 1948.g. arheološko nalazište. U ostatcima pepela uz kameno oruđe pronađen je veliki kamen kremenog pješčanika nalik na mlinsku ploču. Tu su nađene i niske zemljane zdjele, kao i zemljane žlice. Znanstvena istraživanja dokazuju da je prije 6-8 tisuća godina u Draguševcu i na Krču postojala zajednička ljudska nastamba sojeničkog tipa.

U današnje vrijeme slovenski povjesničari tvrde da je prometnica koja vodi od Grede prema Vinici bila upotrebljavana još prije 3 tisuće godina, tj. u doba starih Rimljana. Tada je to bila njihova provincija Panonija koju su presijecali vojni putovi.

3.2. OPĆENITO O NASELJIMA i STATISTIČKI PODATCI

Općina Maruševec spada u red većih općina Varaždinske županije, površine 50 km^2 i broji 6 379 stanovnika. Oni žive u 1 864 domaćinstava u 16 naselja.

Gustoća naseljenosti iznosi 128 stanovnika po km^2 što je znatno veće od prosječne naseljenosti u Republici Hrvatskoj.

[2] Igor Tišma, Udžbenik za 8. razred osnovne škole, Školska knjiga, d.d., Zagreb 2013.
[3] Katalog izložbe o 170 godišnjici osnovnog školstva u Maruševcu
[4] Ivan Čerpinko, Maruševec, Tiva, Varaždin, 2002.

U općinu Maruševec spadaju slijedeća seoska naselja : Bikovec, Biljevec, Brodarevec, Cerje Nebojse, Čalinec, Donje Ladanje, Druškovec, Greda, Jurketinec, Kapelec, Korenjak, Koretinec, Koškovec, Maruševec, Novaki i Selnik.

Najveće i najmnogoljudnije selo u općini Maruševec je Donje Ladanje sa 1 161 stanovnika

Najzastupljenija prezimena naše općine

- PEHARDA, MARTINČEVIĆ, KORPAR, MOŽANIĆ, LONČAR, POSAVEC, VRBANEC, CERJAN, BAHUN, ŠTRLEK[5]

Statistički podatci:

BROJ STANOVNIKA – prema popisu iz 2011. godine:

6.379

BROJ KUĆANSTAVA – prema popisu iz 2011. godine:

1.864

BROJ STANOVA – prema popisu iz 2011. godine:

2.215

Površina (ha)

Ukupno	Oranice	Voćnjaci	Vinogradi	Livade	Pašnjaci	šume	Neplodno
4 998	2 394	80	17	1172	193	748	394

[5] www.dzs.hr

Broj stanovnika, kućanstava i stanova po naseljima 2011.g.[6]				
R. br.	Naselje	Broj stanovnika	Broj kućanstava	Broj stanova
1	Bikovec	216	67	80
2	Biljevec	259	71	75
3	Brodarovec	201	49	69
4	Čalinec	572	168	199
5	Cerje Nebojse	444	133	161
6	Donje Ladanje	1.161	344	385
7	Druškovec	363	109	145
8	Greda	564	163	182
9	Jurketinec	419	114	127
10	Kapelec	107	32	40
11	Korenjak	82	26	43
12	Koretinec	371	98	125
13	Koškovec	224	74	78
14	Maruševec	460	148	195
15	Novaki	530	150	170
16	Selnik	406	118	141

[6] www.dzs.hr

3.3. POPIS STANOVNIŠTVA

Popis stanovništva u Republici Hrvatskoj provodi se svakih deset godina (izuzetak su ratne godine kada se popis odgodio).

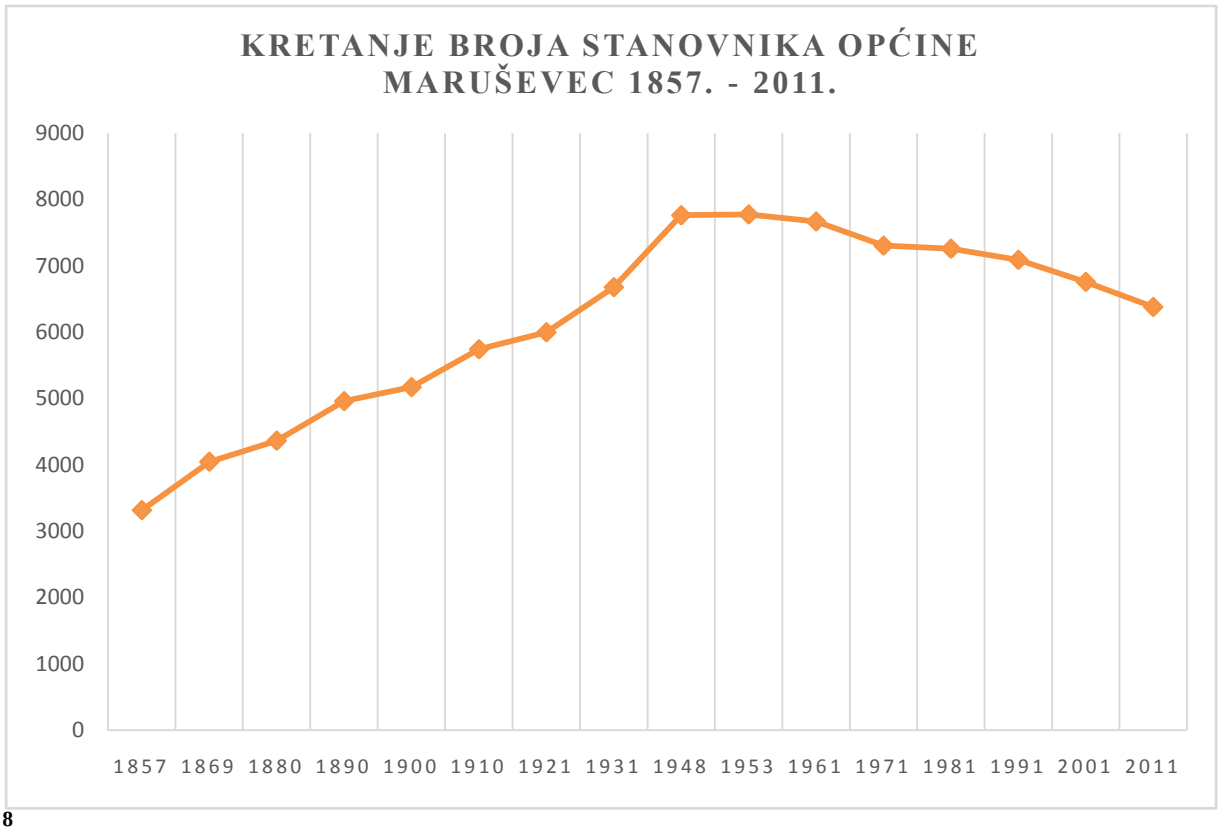
Prvi službeni popis stanovništva na području Republike Hrvatske napravljen je u Austrijskom Carstvu 1857. godine, prema tom popisu na području Republike Hrvatske živjelo je 2 181 499 stanovnika.[7]

Posljednji popis stanovništva na području Republike Hrvatske proveden je 2011. godine i tada je u Hrvatskoj živjelo 4 284 889 stanovnika.

Površina Republike Hrvatske iznosi 56 578 km^2 i gustoću naseljenosti od 75,7 st./km^2 što ju čini srednje naseljenu europsku zemlju

Gustoća naseljenosti općine Maruševec iznosi 128 st./km^2 što je više od gustoće naseljenosti Republike Hrvatske

3.4. GRAFIČKI PRIKAZI

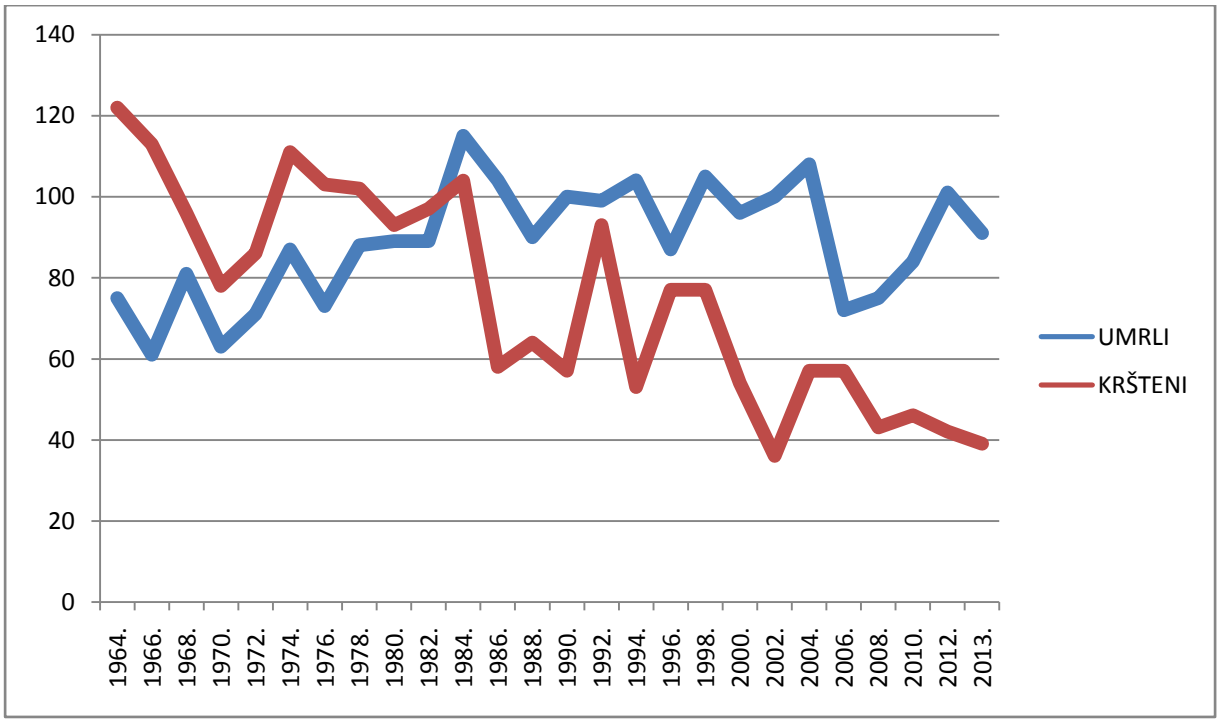

8

- Na grafičkom prikazu vidljiv je trend porasta broja stanovnika u razdoblju 1857. – 1948. , a od 1948., zbog posljedica Drugog svjetskog rata, političkih i gospodarskih razloga te iseljavanja mladog stanovništva, vidljivo je smanjenje broja stanovnika.
- Iz naših krajeva stanovništvo se nakon 1948. iseljavalo u srednjoeuropske i zapadnoeuropske (Njemačka, Austrija), ali i u prekomorske zemlje (Sjeverna i Južna Amerika, Australija)

[7] Igor Tišma Geografija Hrvatske udžbenik za osmi razred oš, Školska knjiga, Zagreb 2007.g.
[8] www.dzs.hr

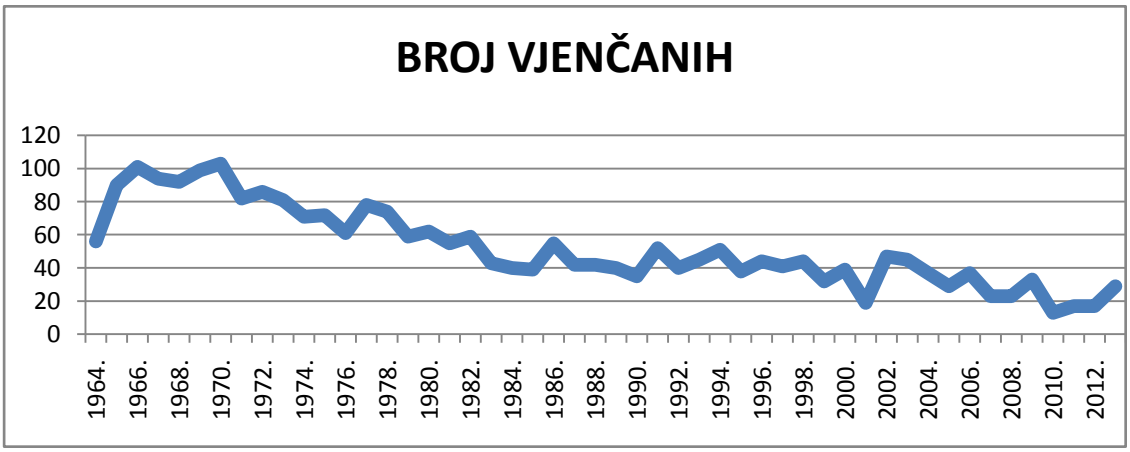
Broj krštenih i umrlih u općini Maruševec od 1964. do 2013.[9]

- prema gore prikazanom grafičkom prikazu najviše krštenih u tom razdoblju bilo je 1964. g. (122)
- Najmanje krštenih- 2002. g. (36)
- Najviše umrlih - 1984. g. (115)
- Najmanje umrlih - 1966. g. (61)
- Prirodna promjena prema gore prikazanim podatcima je negativna od 1984.g. i još uvijek traje
- 2013. godine prirodna promjena iznosila je -52 stanovnika

Broj vjenčanih u općini Maruševec od 1964. do 2013.g. [10]

- - sukladno trendu pada broja stanovnika vidljivo je i smanjenje broja vjenčanih parova.

[9] Matična knjiga župe Svetog Jurja, Maruševec
[10] Matična knjiga župe Svetog Jurja, Maruševec

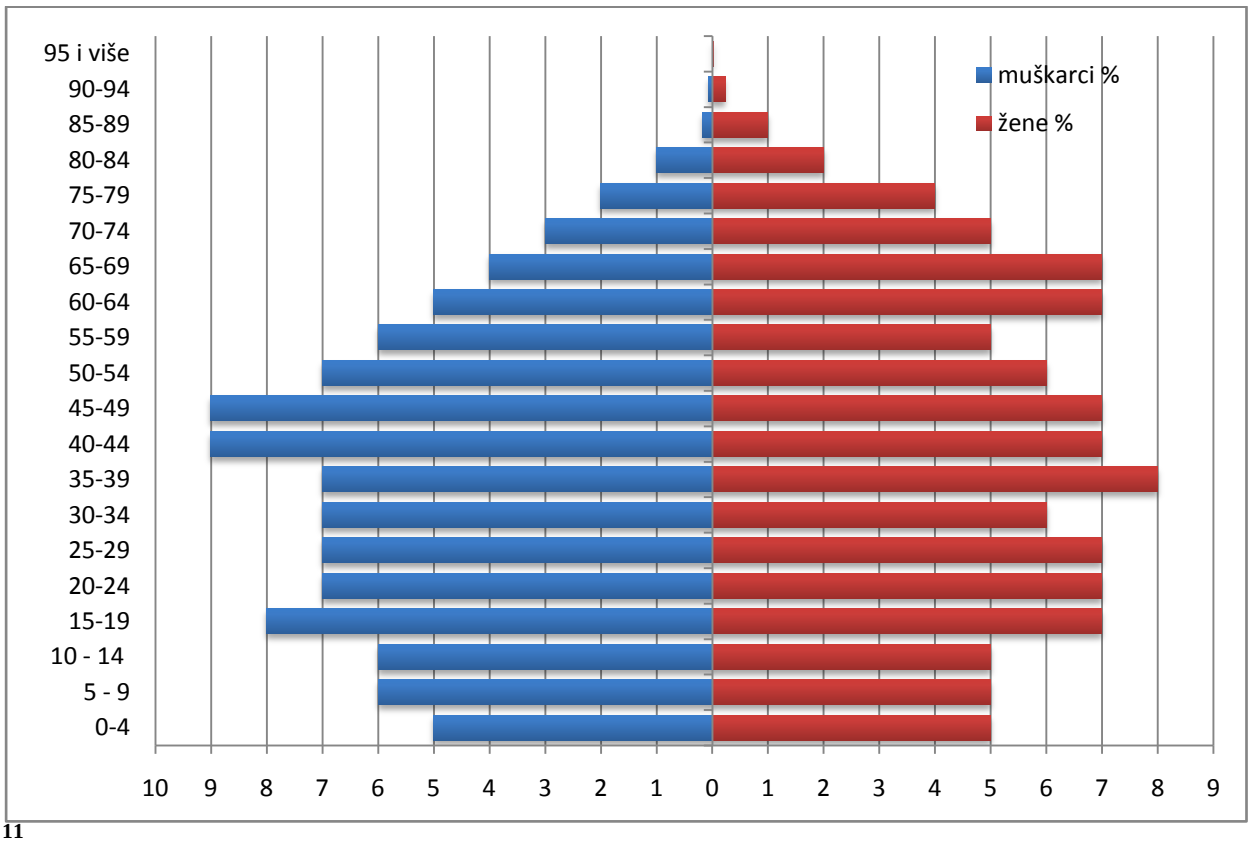
Osnovne strukture stanovništva :

- biološka struktura
- nacionalna struktura
- gospodarska struktura
- vjerska struktura

BIOLOŠKA STRUKTURA STANOVNIŠTVA

- Obuhvaća sastav stanovništva prema dobu i spolu
- S obzirom na dob stanovništvo dijelimo na tri dobne skupine:
    - Mlado (0 – 19 godina)
    - Zrelo (20 – 59 godina)
    - Staro (60 i > godina)

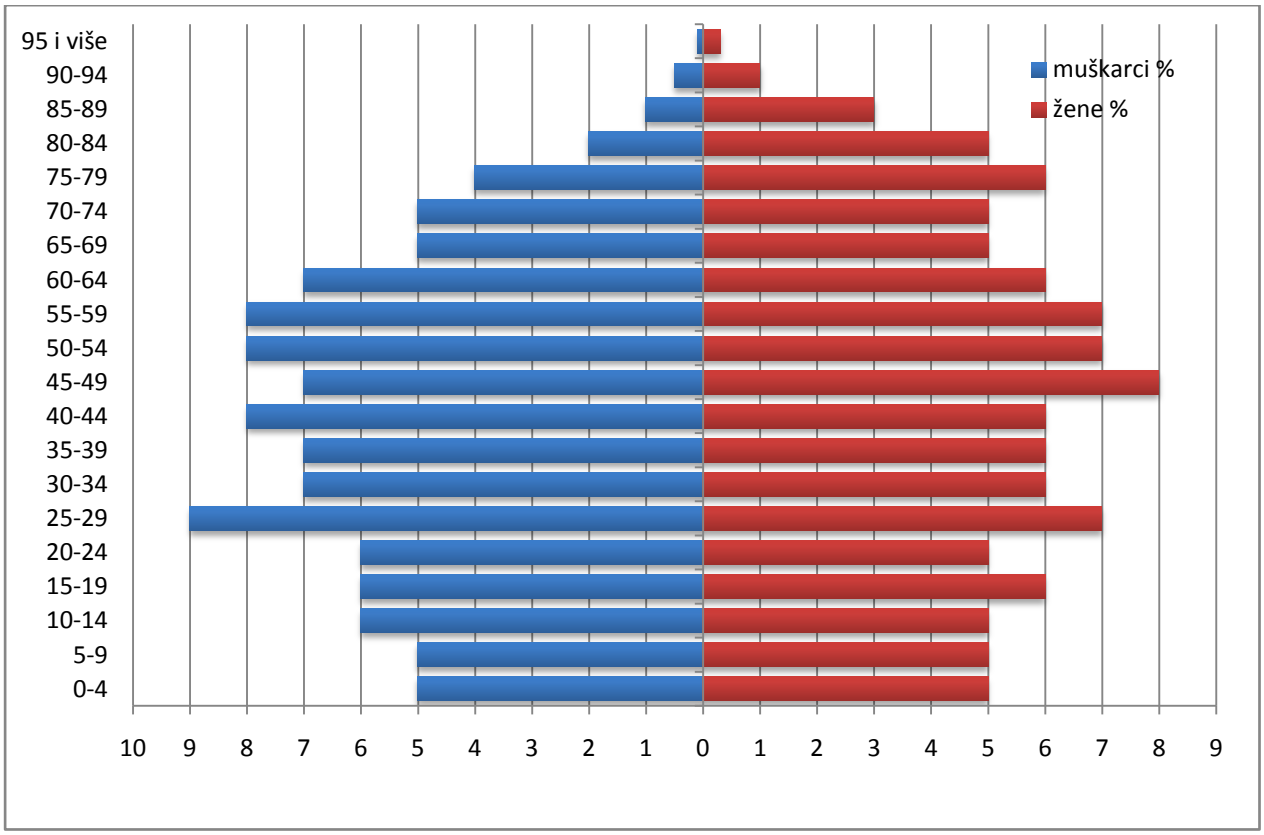
Dobno – spolno piramida općine Maruševec 2001. godine

11

[11] www.dzs.hr

Dobno – spolno piramida općine Maruševec 2011. godine

12

- Usporedbom dobno-spolne piramide općine Maruševec 2001. i 2011. godine vidljiv je trend smanjenja udjela mladog, a povećanje udjela zrelog i starog stanovništva.

- Spolna struktura u starijim dobnim skupinama je nepovoljna jer se smanjuje udio muškog stanovništva, a povećava udio žena.

- 2001. godine u općini Maruševec živjelo je 6 757 stanovnika, a prema posljednjem službenom popisu iz 2011. godine u općini Maruševec je živjelo6 379 stanovnika

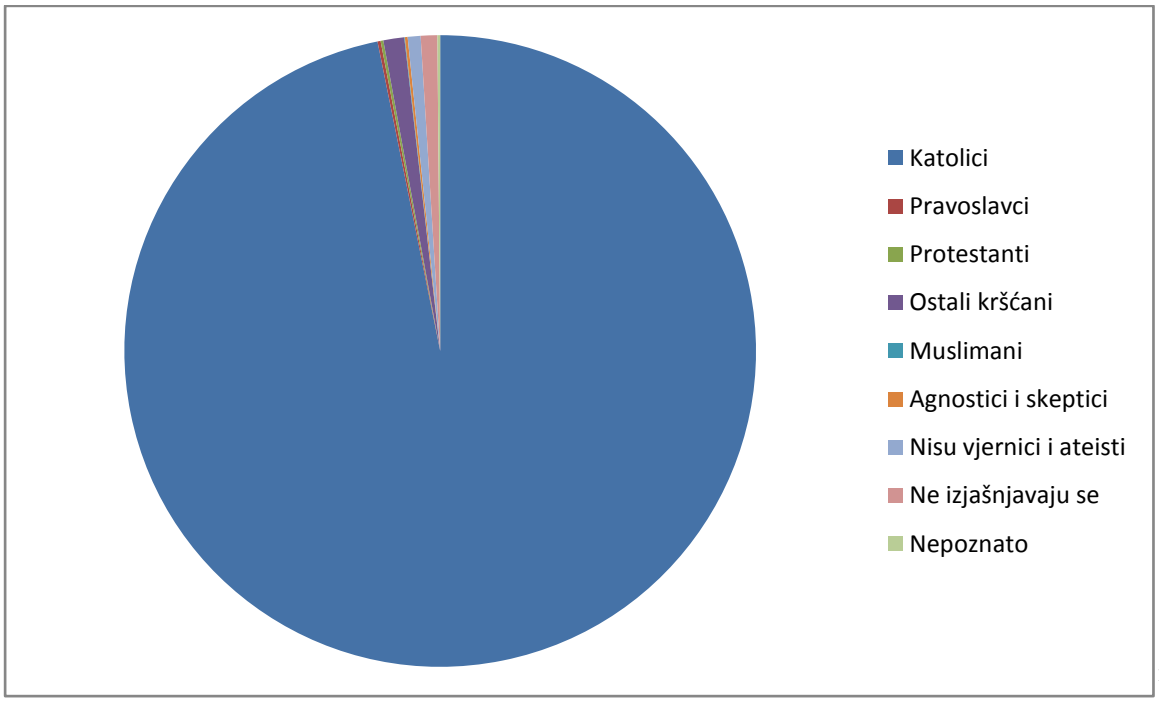
- Usporedbom ta dva popisa stanovništva zaključili smo da općina Maruševec bilježi konstantan pad broja stanovnika koji u tom međupopisnom razdoblju (2001-2011.g.) iznosi **378** stanovnika manje.

[12] www.dzs.hr

DOBNE SKUPINE U OPĆINI MARUŠEVEC 2001 . i 2011. G.[13]		
DOBNE SKUPINE	POPISNE GODINE	
	2001 .g.	**2011.g.**
MLADO	**23%**	**20 %**
ZRELO	**56%**	**57 %**
STARO	**21%**	**23%**

- osim depopulacije, općina Maruševec zahvaćena je i procesom senilizacije što se definira kao povećanje udjela starog i istovremeno smanjivanje udjela mladog stanovništva
- ako neki prostor ima više od 12% starog stanovništva zahvaćen je procesom senilizacije, a općina Maruševec je 2001. i 2011.g. imala više od te vrijednosti starog stanovništva.

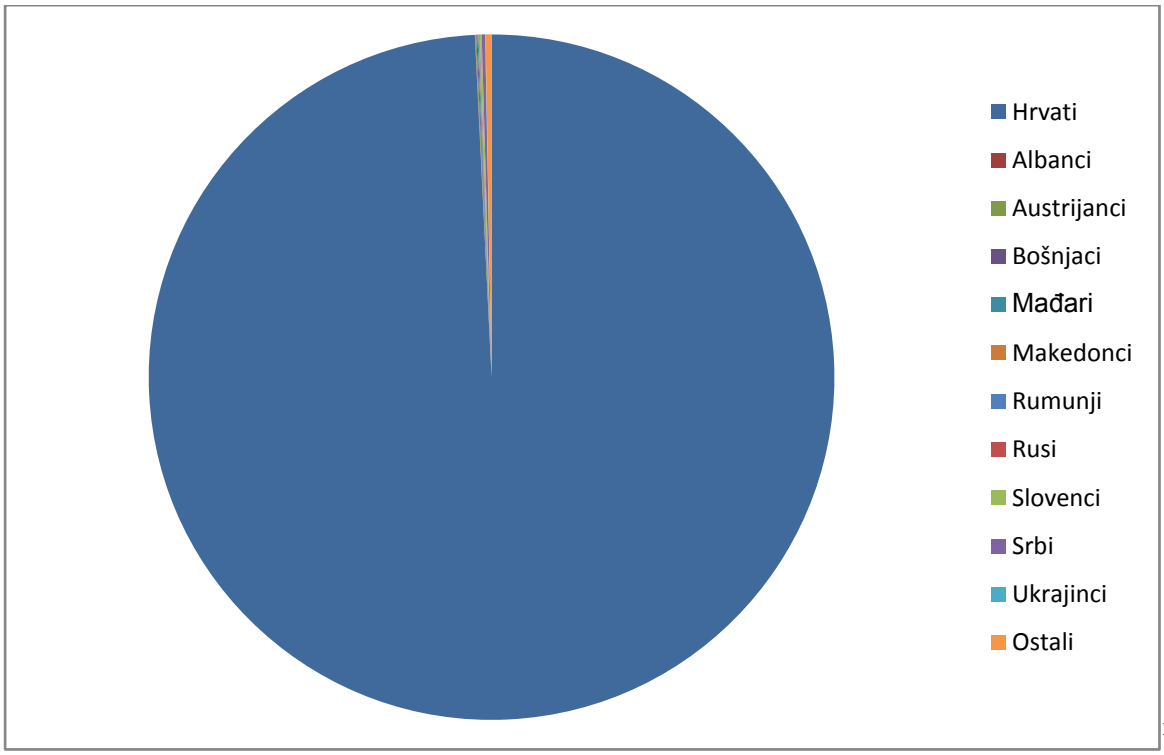
Sastav stanovništva općine Maruševec 2011.g. prema vjerskoj zastupljenosti

14

[13] www.dzs.hr
[14] www.dzs.hr

Sastav stanovništva općine Maruševec 2011.g. po narodnosti

[15]

3.5. RAZVOJ ŠKOLSTVA OPĆINE MARUŠEVEC

Osnovna škola

Osnovna škola „Gustav Krklec“ Maruševec osnovana je 18. veljače 1839.g. Ugovor o osnutku škole nije sačuvan. Prvi učitelj u školi bio je Ivan Loborec i podučavao je oko desetak učenika. Ti su učenici već 1841.g. dobili školsku zgradu podignutu nasuprot župnog dvora koja je imala jednu učionicu i stan za učitelja. Ta je školska zgrada punih 120.g. služila našem kraju i djeci. Na tu postojeću školsku zgradu 70-ih godina 19.st. dogradili su prvi kat. Škola je bila podijeljena na dječačku koja je bila smještena u prizemlju i djevojačku na katu.
Ove školske godine 2013./2014. Osnovna škola „Gustav Krklec“ Maruševec slavi **175** godišnjicu

Škola u Druškovcu izgrađena je 1921.g. , a u Jurketincu 1929.g.
Dotadašnja školska zgrada u Maruševcu bila je premalog kapaciteta pa su tokom 50-ih godina školu dogradili i tada prerasta u osmogodišnju školu. 1961.g. završena je selidba škole iz stare u novu školsku zgradu na adresi Čalinec 78.

Danas škola nosi ime poznatog književnika Gustava Krkleca, ali je škola mijenjala svoje ime tokom povijesti.

[15] www.dzs.hr

Tijekom 19.st. na početku 20.st. zvali su je PUČKA ŠKOLA U MARUŠEVCU, za vrijeme prve Jugoslavije NARODNA ŠKOLA U MARUŠEVCU, od 1930. do Drugog svjetskog rata ŠKOLA JOSIPA JURAJA STROSSMAYERA, nakon rata ŠKOLA ANTUNA BLAŽIĆA ŠIMUNA, a početkom 90-ih godina OSNOVNA ŠKOLA " GUSTAV KRKLEC" MARUŠEVEC.

Među prvim i najpozantijim učiteljima bio je Ferdo Ladika i učiteljica Vjenceslava Bartolec.

Srednja škola i fakultet

2000. godine navršilo se punih 30 godina otkako u općini Maruševec djeluje srednja škola u Maruševcu i preko 25 godina što ovdje postoji fakultet.

Sve je počelo ovako:
Predstavnici Kršćanske adventističke crkve ponudili su 1969. godine odgovornim organima vlasti u Varaždinu da će preuzeti u najam derutni dvorac Maruševec. Svojim sredstvima oni će pod strogim nadzorom stručnjaka povjesničara derutni i zapušteni dvorac opraviti, vratiti mu prvobitni izgled i nakon 30 godina tako uređenog vratiti u vlasništvo države pod uvjetom da smiju prostore dvorca koristiti kao vjersku školu.
Vlast je objeručke prihvatila ovu zamamnu ponudu jer više nije ni sama znala ni mogla nešto ozbiljnije učiniti s trošnim zidinama zapuštenog dvorca.
I nedugo zatim počeli su opsežni radovi na obnavljanju dvorca. Odmah po završetku temeljite obnove u dvorac Maruševec useljava Srednja adventistička škola s učenicima i profesorima.[16]

Uz redovne profesore, pripadnike adventističke zajednice, nastavu su honorarno održavali i profesori varaždinske Gimnazije.
Do prije nekoliko godina nakon završene srednje škole učenici vjerske škole morali su polagati u redovnoj gimnaziji godišnji ispit, a danas im je omogućen nastavak školovanja na državnim školama i fakultetima, jer sada škola ima priznanje Ministarstva prosvjete Republike Hrvatske i ima sva prava srednjih javnih škola.[17]

Danas srednja škola broji preko 100 učenika, a u okviru škole postoji Adventistički teološki fakultet koji danas pohađa 40-tak redovnih i izvanrednih studenata. U neposrednoj blizini dvorca Maruševec adventističko učilište sagradilo je lijepo opremljene internate u kojima borave i stanuju njihovi učenici i studenti.[18]

Evo, to je istina o jedinoj maloj seoskoj općini koja, uz dječji vrtić i osnovnu školu, ima i srednju školu, pa čak i fakultet !

[16] www.Maruševec.hr
[17] www.Maruševec.hr
[18] www.Maruševec.hr

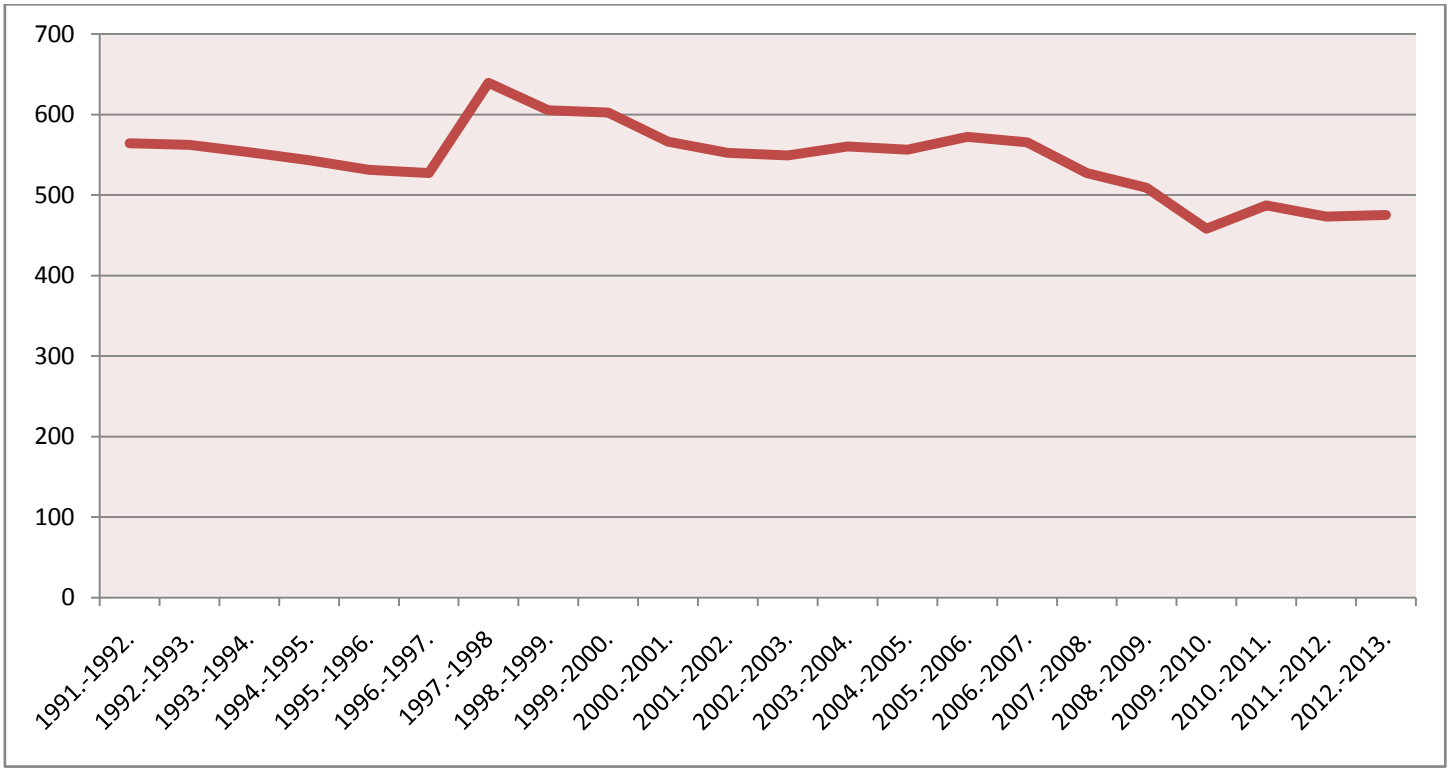
1991.-1992.	**564**
1992.-1993.	562
1993.-1994.	553
1994.-1995.	543
1995.-1996.	531
1996.-1997.	527
1997.-1998	639
1998.-1999.	605
1999.-2000.	602
2000.-2001.	566
2001.-2002.	552
2002.-2003.	549
2003.-2004.	560
2004.-2005.	556
2005.-2006.	572
2006.-2007.	565
2007.-2008.	527
2008.-2009.	509
2009.-2010.	458
2010.-2011.	487
2011.-2012.	473
2012.-2013.	**475**

Usporedba broja učenika po razrednim odjeljenjima u periodu od šk. god. 1991. /1992.- 2012./2013.g.

U periodu od 1991. do 2013. najviše učenika bilo je školske godine 1997./1998.g., **639**, a najmanje učenika bilo je školske godine 2009./2010.g., **458**.

U periodu od 1991. do 2013. **smanjuje se** ukupan broj učenika od prvog do osmog razreda za **89** učenika.

Broj učenika OŠ „ Gustav Krklec“ Maruševec, šk. god. 1991./1992. – 2012./2013.

[19]

[19] Spomenica osnovne škole „Gustav Krklec“ Maruševec

Znameniti ljudi

I naš uži zavičaj, naš maruševečki kraj, dao je nekoliko velikih sinova, velikana, što nam daje osjećaj ponosa. Ovaj siromašni kraj, u kojem je teška gruda davala škrtu koru kruha, iznjedrio je i takve velikane koji su ostavili trajni trag ne samo u hrvatskoj, nego i europskoj javnosti.

MATIJA SMODEK

Doktor prava i filozofije Matija Smodek rodio se 4. siječnja 1808. godine u selu Novaki, općina Maruševec.

IVAN KUKULJEVIĆ-SAKCINSKI

Utemeljitelj hrvatske moderne povijesti, političar i veliki ilirac, rodio se 29. lipnja 1816. godine u Varaždinu, gdje mu na rodnoj kući stoji spomen-ploča. Svoje djetinjstvo proveo je u Jurketincu

TOMISLAV JANKO ŠAGI-BUNIĆ, svećenik, kapucin

Svećenik, kapucin, sveučilišni profesor rođen je 1923. godine u Brodarovcu u brojnoj siromašnoj seoskoj obitelji.

FRANJO ŠVELEC, sveučilišni profesor, akademik

Medu znamenitim ličnostima koje su rodom Maruševčani, svakako značajno mjesto zauzima sveučilišni profesor Franjo Švalec. On se rodio 17. kolovoza 1916. godine u Koškovcu, gdje je pohađao osnovnu školu

IVO LADIKA, pjesnik, leksikograf, novinar

Profesor Ivo Ladika rođen je 29. 10. 1912. godine u Stažnjevcu gdje su mu roditelji bili učitelji. Potomak je učitelja Ferde Ladike prvog učitelja u Maruševcu

GUSTAV KRKLEC

Veliki hrvatski pjesnik i jedan od najvećih zaljubljenika u Maruševec rodio se 1899. godine u Udbinju, no svoje je djetinjstvo proveo u Maruševcu kojeg je uvijek smatrao svojim rodnim mjestom i o kojemu je napisao nezaboravne stihove o njegovoj ljepoti, o njegovim šumama i livadama, o njegovim ljudima s kojima je do kraja života ostao najveći prijatelj. Čitavog života, već kao poznati i slavni pjesnik, veoma je često posjećivao Maruševec i on mu je bio najveća pjesnička inspiracija i od njega se nikada nije mogao otrgnuti. I svoju 75. godišnjicu života proslavio je taj veliki veseljak, dobričina, a prije svega veliki Maruševčanin, u svom rodnom Maruševcu.

Mnogi od njegovih vršnjaka iz školskih klupa rado su se s njime susretali, a Krklec bi tada satima pričao svoje maruševečke dogodovštine. Poslije smrti 1977. godine, svu svoju književnu ostavštinu, knjige i rukopise ostavio je varaždinskoj knjižnici i gradu Varaždinu, svom zavičaju.

Srebrna cesta

Ja ne znam tko si? Čuj me dobri druže,
kad padne veče ponad tvoga krova,
kroz mrak se javi ćuk i hukne sova,
a oblaci ko jata ptica kruže
nad tornjevima sela i gradova-

Izađi u noć…idi…Divlje ruže
opijat će te putem. Trn će cvasti,
otvorit oči lopoči na vodi.

Izađi…idi… Srebrn plašt će pasti
dalekom cestom, kud te srce vodi.

Ti znadeš i sam, da svjetove nosiš
u samom sebi, i da na dnu duše
sja jato zvijezda, ponori se ruše
i- ako hoćeš- oluji prkosiš
olujom, koja u tvom bilu huji.

Izađi u noć. Pjevat će slavuji
u crnom grmlju. Žuborit će vrutak.
Nad glavom će ti bijela zvijezda sjati.

I ako hoćeš, ti ćeš za trenutak
vidjeti boga, što te cestom prati.

Ne vjeruj noći, čovjeku, ni buri
što kida greben tvoje volje. Gazi
na putu zmiju, guštera na stazi
i budi kao putnik, što se žuri
dalekom stepom zelenoj oazi.

Izađi u noć…idi…Divlje ruže
opijat će te putem. Trn će cvasti,
otvorit oči lopoči na vodi.

Izađi, druže… Srebrn plašt će pasti
dalekom cestom. Kud te srce vodi!

Drveni bicikl

U Maruševcu selu, tamo kraj Varaždina,
naš je učitelj imao smjelog, darovitog sina.
Bila je u dječaka, bujna, vatrena mašta:
on je znao koješta, on je izmišljao svašta.
On je prstima znao hvatati rakove crne,
zviždukom on je čudnim iz gaja mamio
srne. Košare prave pleo, pravio kavez od
žice, kotlove krpao stare, na lijepak lovio
ptice. Vrčeve on je znao iz crvene peći
gline, lokomotive gradit, i druge dječje
mašine. I tako, jednoga dana, na prvoj
proljetnoj travi osvanu sa dječakom od
drva bicikl pravi. Drven mu bio volan,
drveni mali pedali, i kotači od drva-tek
gumen obruč im fali. Od crkve prema
školi, sa osmjehom na licu, na tom biciklu
krenu mališan niz nizbrdicu. Al' jao, kuku,
uprav kraj vatrogasnog doma odjednom
prah se dignu i dođe do pravog loma. Novi
se bicikl rasu u stotinu komada, a nasred
puta dječak, nepomičan kao klada. Iz
Vinice su odmah zvali doktora znana, jer
dječak u padu mnogo zadobio rana. I na
glavi mu jadnoj bubnu čvoruga mnoga čak
je i prelom kosti desna pretrpjela
noga…Dugo je jadni dječak imao drvenu
štaku, al' kapu dole pred njim! I neka je
čast junaku! U Maruševcu selu tamo kraj
Varaždina naš je učitelj imao smjelog,
darovitog sina.
Njegovoj sjeni vazda misao leti mi prva,
kada graditi počnem svoj bicikl od-drva.

4. KULTURNA I PRIRODNA BAŠTINA

Pod pojmom kulturna baština podrazumijevamo ukupnost kulturnih spomenika i dobara iz naše prošlosti.

Kulturna baština općine Maruševec je jako raznolika i bogata spomenicima kao što su stare tradicionalne kuće, crkve, kapelice, kurje, dvorac, parkovi, šume…

4.1. Kulturno- povijesni spomenici

Župna crkva

Župa Sv. Jurja u Maruševcu prvi se put spominje 1334. godine.

Gotičko-barokna crkva potječe iz 1482. godine, više je puta pregrađivana, opsežno početkom 20. stoljeća kad je dobila današnji izgled. Ima gotičko poligonalno svetište, tri broda, bočnu kapelu i zvonik sagrađen 1745. godine.

Kapelice:

Kapelica Presvetog Trojstva u Jurketincu

Kapelica Svetog Roka u Druškovcu

Na dan 16. kolovoza svake godine u tom svetištu okuplja se tisuće vjernika iz župe Maruševec, ali i iz udaljenih mjesta.

Dvorac Maruševec

Dvorac Maruševec svojom ljepotom i privlačnošću jedan je od najvećih dragulja Hrvatskog Zagorja. Današnji njegov izgled samo je blijeda slika raskoši ovog pradavnog sredovjekovnog burga čije postojanje povijesni izvori bilježe već sredinom 14. stoljeća, kada je na ovim prostorima živjela plemićka obitelj Vragovića.

U 17. stoljeću grad je dograđivan, a svoj sadašnji izgled dobio je u 19. stoljeću, kada ga je novi vlasnik grof Schlippenbach upravo sjajno restaurirao i dogradio velikim tornjem. Unutrašnjost dvorca tada je bila raskošno uređena skupocijenim namještajem.

Ubrzo nakon restauracije i obnove dvorca novi vlasnik postaje plemić Oskar Pongratz. On je bio veliki ljubitelj slikarstva, pa je obogatio postojeću galeriju slika velikom zbirkom slika s motivima cvijeća (Blumenstücke) od kojih su neka i danas sačuvana u varaždinskom muzeju. Dvorac je okružen lijepim perivojem s više primjeraka rijetkih vrsta drveća, posebno borova. U sklopu perivoja bilo je lijepo uređeno jezero, a ispred pročelja dvorca nalazila se preljepa fontana (vodoskok).

U tijeku II. svjetskog rata dvorac je bio devastiran, gotovo uništen, a iz njega su nestale mnoge dragocjenosti. Poslije rata korišten je kao dječji dom, a od 1969. uzima ga u najam adventistička vjerska zajednica koje je uložila velika sredstva u njegovo ponovno restauriranje. No nikada više on nije dosegao onaj sjaj i raskoš kakav je nekada imao za vrijeme Schlippenbacha ili Oskara Pongratza. Danas je sveukupan posjed dvorca vraćen prijašnjim vlasnicima, obitelji Pongratz.

Danas je perivoj Maruševec zaštićen hortikulturni spomenik, no tek nekoliko višestoljetnih primjeraka crnogorice i bjelogorice podsjeća na njegov nekadašnji sjaj.

4.2. Narodni običaji

U bogatoj i dugoj Maruševečkoj povijesti postoji puno starih, narodnih običaja koje su održavali naši preci

Pučki obredi vezani uz fašnik (poklade)

U našim krajevima taj pučki praznik oduvijek je bio jedan od najznačajnijih dana tradicionalnog života. On je bio posljednja prilika za vedro raspoloženje, gozbu i veselje. Korijeni tog obreda sežu duboko u prošlost. To je obred koji predstavlja pobjedu dobra nad zlim, mračnim silama i zimom. On je prisutan gotovo kod svih naroda, no načini njegova održavanja se ponegdje razlikuju.

Fašnik je obred maskiranja. Maškare čitav taj dan obilaze selom unoseći mnogo smijeha i radosti a kod najmlađih i straha.

Tradicionalni lik fašničkih maškara bila je g o m i l a. To je lik životinje čija je glava načinjena u obliku velike konjske glave. Često je bila načinjena tako daje imala pomične čeljusti kojima je glasno kloparala. Glava gomile bila je pričvršćena na štapu, a tijelo životinje činila su dva mladića prekrivena debelom tamnom dekom ili dugačkom bijelom plahtom. Gomila je imala grivu i rep.

S gomilom je u pravilu velika pratnja maškara. Tu je vlasnik gomile, on vodi na lancu gomilu i pokušava ju prodati. Prodaja gomile izvodi se na seoskom raskršću ili u dvorištu kuće. Vlasnik je nudi na prodaju, ali za nju traži toliku cijenu da dolazi do redovnog cjenkanja. Gomila, ili kako je još negdje zovu Čila, pleše i poskakuje ritajući se na sve strane plašeći djecu. Vlasnik je pokušava potkovali, no ona mu to ne dopušta. Za nju traže darove riječima:”dajte Čili vina i jaja”.

Kuće su obilazili i mali maškari, koji su na kućnim pragovima plesali sa štapom u ruci.

Pučki obredi vezani uz Uskrs

Uvod u uskrsne praznike bio je blagoslov grančice drijenka, p u š l e k a ili p u š k i c e na Cvijetnu nedjelju. Blagoslovljene grančice stavljale su se za tram "hiže" i one su čuvale dom od zlih sila. Uoči velikog vjerskog praznika Uskrsa, mladići iz sela pripremali su drva i šiblja potrebno za izradu vuzmenke.

Oko stožera slagalo se crnogorično granje, tako daje znala "vuzmenka" doseći visinu i preko 8 metara. Uz nju ili u njezinom podnožju izgrađena je od drvenih greda h u t i c a, nadstrešnica u kojoj se boravilo preko noći čuvajući vuzmenku daje ne bi netko upalio prije Uskrsnog praskozorja. Čitava mladost sela okupila se oko, vuzmenke, gdje se i pucalo iz karabita. Stariji mještani čistili su kuću, a djeca izrađivala pisanice, obojena i šarama ukrašena kuhana jaja. Za Uskrs se kuhala obavezno sušena šunka i pekli uskrsni kolači. Rano ujutro na sam Uskrs domaćica je odnijela u crkvu hranu na posvećenje. Poslije posvećenja jela hitalo se kućama jer ona koja posvećeno jelo prva donese u selo bit će cijele godine vrijedna, a moguće je da će se i te godine udati.

Ukućani taj dan nisu smjeli jesti tako dugo dok se iz crkve ne donese posvećeno jelo s kojim treba početi obrok.

Jurjevski pučki obredi

Od svih narodnih obreda koji su bar djelimice sačuvani u našim krajevima, posebno istaknuto mjesto imaju oni koji su vezani uz blagdan Svetog Jurja (23. travnja), tim više što je župna crkva u Maruševcu posvećena tom svecu.

Na Jurjevo selom je u pratnji mladića obilazio Zeleni Jura, kojeg je predstavljao mladić obučen u zeleno granje mlade breze. Često je to bila čitava konstrukcija izrađena od vrbova granja u obliku koša preko kojega je poslagano brezovo "kitje". U ruci je Zeleni Jura držao "veliku trnavku od šipka", a u drugoj drveni mač.

Ponekad su Zelenog Juru pratili tamburaši, koji su zajedno s njim ulazili u dvorišta. Tu je on plesao vrteći se u krug, poskakujući poput medvjeda. Pratnja mladića zaokružila je "Juru" i plešući oko njega u krugu pjevala:

"Kudik Jura hodi, tudik pole rodi.
Glejte ga, glejte, Juru zelenoga.
Daj Juri dinar-dva kaj ne pleše badava.
Najdi Jura gazdaricu,pa je pošli v pivnicu.
Našiu Jura gazdaricu,nosila je to litricu.
Dajte Juri vinca kaj se bole zbinca,
Dajte Juri jajce-dva da ne pleše badava.
Dajte Juri vina da mu nebu zima.
Dajte Juri sira da se ne otira,
Dajte Juri groš da vam dojde još.
Prošel je prošel pisani Vuzem,
Došelje, došel Zeleni Juraj."

Seoska dvorišta su za taj dan bila okićena zelenilom, a posebno ograde i prilazi u dvorište i kuću.

Kulturno-umjetničko društvo “KLARUŠ” iz Maruševca danas uspješno nastavlja tradiciju slavljenja Zelenog Jure.

4.3. Šume i vode

Općina Maruševec ima bogati šumski pokrov koji zajedno s dolinom rijeke Plitvice i pritokom s jezerom Lukavec uz njega, čini relativno veliku prostornu cjelinu. Najzastupljenije su šume graba, hrasta kitnjaka, crne johe, a na višim kotama bukve. Od crnogoričnih vrsta ima jele, smreke, borova i ariša. Od vodotoka je u općini najznačajnija rijeka Plitvica.

Plitvica izvire na području sjeveroistočnih brežuljaka Maceljskog gorja, podno viničkih gorica, koje samo malo prelaze visinu 300 metara nadmorske visine. Na području općine rijeka Plitvica teče u smjeru od sjeverozapada prema jugoistoku između brežuljaka s kojih prima pritoke, a kod sela Greda mijenja smjer i protječe ravnicom prema istoku izlazeći iz područja općine usporedno s rijekom Dravom u koju se ulijeva nedaleko Velikog Bukovca . Duljina toka joj je više od 70 km, a od toga na području općine Maruševec oko 10 km. Tok je uređen (reguliran) od mjesta prolaza ispod državne ceste D35 na istok cijelim preostalim dijelom kroz općinu. Pritoci Plitvice su brdski potoci.

Gotovo cijela dolina rijeke Plitvice sastavljena je od dravskog nanosa (šljunka i pijeska) koji prekriva razmjerno tanak sloj humusa. Ova podzemna komunikacija s Dravom nije u takvim prilikama veća. Uzrok je tome nivo Plitvice koji je viši od nivoa niske Drave. Tok rijeke Plitvice i njena dolina su jedna od ljepših krajobraznih osobitosti općine.

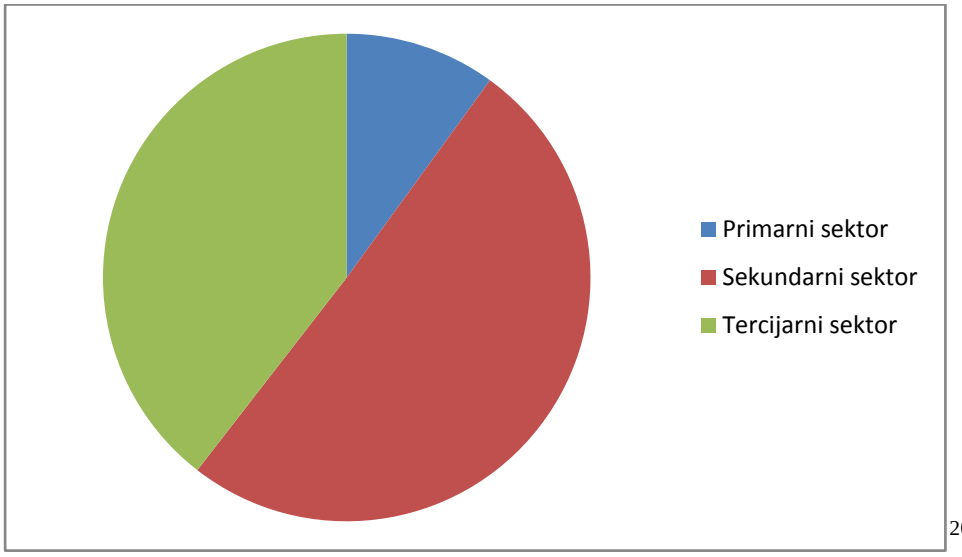
Akumulacija Lukavec osim hidrotehničkog ima veliki značaj i kao rekreacijski prostor za boravak uz vodu i na vodi, te za uzgoj riba i ribolov.

5. Gospodarstvo

S obzirom na prirodne potencijale i resurse, aktivnosti stanovništva vezane su uz poljodjeljstvo, ratarstvo i stočarstvo kao osnovne gospodarske djelatnosti.

Gospodarska struktura stanovništva općine Maruševec

Udio zaposlenih po sektorima djelatnosti 2001. g.

[20]

Uzgojem jabuka bavi se obitelj Peharda iz Ladanja Donjeg

[20] www.dzs.hr

Uz poljodjeljstvo kao tradicionalnu djelatnost ovog kraja gospodarsku osnovu općine, koja je nekad bila vezana uz rudnike lignita (Brodarovec zatvoren 1970. godine i Donje Ladanje zatvoreno 1957. godine), danas čini nekoliko poduzeća.Prije svega tu su:

"IGM – Ciglana Cerje Tužno" Cerje Nebojse – proizvodnja cigle, Elektromehanika d.o.o. – Ladanje Donje (bivša ME-GA) – proizvodnja specijalnih bolničkih kreveta i metalne galanterije, Connsors d.o.o.- Ladanje Donje – proizvodnja obuće, Jedinstvo – TMS- Ivanec – Pogon u Brodarevcu – proizvodnja magnetnih stega, Coning d.d. Varaždin, Pogon u Selniku, Coneko d.o.o. – Greda – proizvodnja prečistača otpadnih voda te "Autotransporti Stjepan Radić"d.o.o., Autotransporti „Hudek" d.o.o., Pekarnica "Greda" – Greda – proizvodnja prehrambenih proizvoda, MVVJurketinec...

Od turističkih sadržaja najveću ponudu nudi seoski i lovni turizam na imanju obitelji Martinčević u Cerju Nebojse koje je ujedno i primjer dobre iskoristivosti prirodnih potencijala ovoga kraja. Potencijali za razvoj turizma su također i na području dvorca Maruševec kao osnove za razvoj elitnog turizma. Također postoje i mogućnosti razvoja ribolovnog turizma (na području ribnjaka Maruševec i ribnjaka Brodarovec).

Na području općine djeluje radio stanica sa općinskom koncesijom za emitiranje radio programa – Radio MAX 99,3 MHz u Cerju Nebojse – inače jako popularnom radiju i izvan općine Maruševec.

Zdravstvene ustanove koje se nalaze u općini su: Ambulanta opće medicine dr. Sanja Trivunović u Maruševcu, Ambulanta opće medicine dr. Mirjana Grandić-Vitasović u Maruševcu, Stomatološka ordinacija dr. Josipa Nemec u Maruševcu, "Ljekarna mr. ph. Grozdana Habek" u Maruševcu te veterinarska ambulanta veterinarske stanice Ivanec.

ZAKLJUČAK

Općina Maruševec uviđa problematiku depopulacije, te u cilju poboljšanja demografske slike našeg kraja provodi niz mjera populacijske politike. Naime, općina Maruševec svako novorođeno dijete daruje novčanom potporom u iznosu od 1 000, 00 kn i mjesečno subvencionira djecu koja pohađaju vrtić.U cilju poticanja visokoškolskog obrazovanja općina Maruševec stipendira redovite studente.

Povodom Dana Općine Maruševec organiziran je 15. travnja 2014. godine prvi ovogodišnji prijem za roditelje i novorođenu djecu sa područja Općine Maruševec. U 2014.-toj godini do sada je u Općini Maruševec rođeno samo sedmero djece, dok je lanjske godine u ovo doba bilo rođeno 21 dijete, što je zabrinjavajući podatak, istaknuo je načelnik Ivan Šagi u svom obraćanju roditeljima.

Nažalost populacijske mjere naše općine ne pokazuju pozitivne rezultate, te tzv. „Bijela kuga“ i dalje „hara“ našim Maruševečkim krajem.

Literatura:

1. Igor Tišma, Geografija Hrvatske udžbenik za osmi razred osnovne škole, Školska knjiga, Zagreb 2013.g.
2. Ivan Čerpinko, Maruševec, Tiva, Varaždin, 2002.
3. Katalog izložbe povodom 170 godišnjice osnovnog školstva u Maruševcu
4. Matična knjiga župe Sv. Jurja, Maruševec (1964 – 2013.g.)
5. Spomenica OŠ škole „Gustav Krklec“ Maruševec
6. Matične knjige i imenici OŠ „Gustav Krklec“ Maruševec (od 1991 – 2013.g.)
7. Maruševečki list, travanj 2013.g.
8. www.marusevec.hr
9. www.dzs.hr